

incredulitatem et duritiem arguens, Act. VII, 51: Vos, inquit, semper Spiritui Sancto resistitis. Unde sic ratiocinamur: Ibi gratia vere et pure sufficiens adstruitur, ubi Deus proficitur se ea auxilia contulisse, quibus homines recte utentes poterant ac debebant bene ac salutariter agere ac operari, et quæ effectu suo non caruerunt nisi ex sola culpa ac resistantia illorum qui ea receperunt, et hac ipsa de causa a Deo graviter arguuntur; atqui...; ergo...

Scripturarum auctoritati S. Augustinum adjicimus; ex cujus prope innumeris testimoniis, quæ adduci possent, unum aut alterum proferemus. Nam, lib. LXXXIII *Quæstionum*, hæc habet: *Ad illam cœnam quam Dominus dicit in Evangelio præparatam, nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque nec illi debent sibi tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt, nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi; quoniam, ut venirent, vocati erant in libera voluntate... Propterea, etsi quisquam sibi tribuit, quod venit vocatus (1), non sibi potest tribuere, quod vocatus est. Qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmii ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicii, cum vocatus venire neglexerit (2). Lib. de Spir. et litt. loquens de infidelibus evangelio non credentibus, ait: Experturi (sunt) in supplicii potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt (3). Præterea S. Doctor aperte negat, omnem gratiam efficacem esse, dicens: Sed, si vocatio ista ita est effectrix bonæ voluntatis, ut omnis eam vocatus sequatur, quomodo verum erit: multi vocati, pauci electi (4)? Et alibi passim constanter id ipsum docet (5).*

Hanc doctrinam non minus aperte tradit Tridentina Synodus, dicens: *Nemo temeraria illa et a Patribus sub anathemate prohibita voce uti (debet): Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia. Num Deus impossibilia non jubet, etc. (6).* Ergo ex Concilio omnes justi habent gratias relative necessarias ad divina mandata servanda. Sed plures justi ea non servant et a justitia excidunt. Ergo non efficaces, sed vere solum et mere sufficientes gratias ad ea servanda, qui delinquant, consequuntur. Id ipsum jam declaraverat Concilium Arausicanum II, can. XXI; cui consonat Synodus Tridentina. Demum huc spectant propositiones in Quesnello damnatæ; scilicet IX: *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua*

(1) Et hic obiter notetur, S. Augustinum non refragari, quominus quisquam sibi tribuat consensum, quem gratiæ præstitit, nec existimare Apostoli verba: *Quid habes quod non accepisti?* huic libero assensui contraria esse.

(2) Quæst. LXVIII, n. 5.

(3) Cap. 33, n. 58.

(4) *Ad Simplic.* lib. 1, quæst. II, n. 13.

(5) Cfr. *Tricass. De indifferenti*, etc. part. 2, sect. LIII, ubi innumeris prope adductis ex S. Doctore testimoniis evidenter ostendit, ipsum locutum esse de gratia interiori ac medicinali, cui sæpe resistitur. Id ipsum præstitit P. Deschamps, op. cit. lib. III, disp. VIII, cap. 1 et seqq., ac omnia Jansenii diverticula luculenter non minus quam solide evertit.

(6) Scs. VI, cap. 11.

*Christum confiteri nunquam possumus, et cum qua nunquam illum abnegamus; et XI: Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare; aliæque ejusmodi, quæ eundem sensum præ se ferunt, etsi diversis verbis expressæ (1).*

Ratio vero theologica ineluctabilis est. Etenim Deus, ut suo loco ostendimus (2), etiam in præsentis statu vere ac sincere vult omnium hominum salutem ac præceptorum suorum observantiam; ergo omnibus suppeditat media ad utrumque finem assequendum necessaria. Sed iis non obstantibus multi quotidie peccant ac pereunt; ergo non efficacia, sed solum sufficientia ejusmodi subsidia seu gratiæ sæpe sunt (3); seu, quod in idem recidit, datur in præsentis statu gratia mere et vere sufficiens, etc. prout probandum assumpsimus.

#### DIFFICULTATES.

Obj. prima. 1° Præterquam quod nusquam in Scripturis gratia ista sufficiens commemoratur, 2° aperte ab iis excluditur in omnibus illis locis, quæ divinæ voluntatis ac omnipotentis Dei vim extollunt: *Verbum, quod egredietur de ore meo*, ait Dominus apud Isaiam, LV, 11, *non revertetur ad me vacuum; sed faciet quæcumque volui.* Et Ps. CXIII, 5: *Deus noster in cælo, omnia quæcumque voluit, fecit.* Rom. IX, 19: *Voluntati ejus quis resistit?* inquit Apostolus, qui paulo ante (15 et 16) jam dixerat ex Dei nomine: *Miserebor, cujus misereor; et misericordiam præstabo, cujus miserebor. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* 3° Sane, inquit Christus, Joan. VI, 45: *Omnis, qui audivit a Patre meo et didicit, venit ad me.* Quæ verba expendens S. Augustinus: *Quid est, interrogat, omnis, qui audivit a Patre et didicit, venit ad me, nisi, nullus est qui audiat a Patre et discat, et non veniat ad me? Si enim omnis, qui audivit a Patre et didicit, venit; profecto omnis, qui non venit, non audivit a Patre, nec didicit; nam, si audivisset et didicisset, veniret (4).* Ergo nulla datur gratia mere sufficiens, cum nemo sit, qui veræ ac internæ vocationi resistat.

Resp. ad 1, *Dist.* Nomen seu vox gratiæ sufficientis nusquam in Scripturis commemoratur, prout pariter non occurrit nomen gratiæ efficaciæ, *conc.*; non commemoratur res per nomen significata, *neg.*

(1) Cfr. in has propositiones P. Fontaine in cit. op. SS. D. N. Clementis Papæ XI *Constitutio Unigenitus theologice propugnata*, tom. 1, pag. 154 et seqq., ubi copiose eas refellit, ostendendo, eas hæreticas esse, ac non minus Scripturis, quam Patrum, præsertim S. Augustini, auctoritati ac Conciliorum definitionibus adversari.

(2) *Tract. De Deo*, n. 460 et seqq.

(3) Cfr. auctores citati nec non P. Daniel, *Traité théologique touchant l'efficacité de la grâce*, qui invenitur in op. *Recueil de divers ouvrages philosophiques, théologiques, etc.*, par le R. P. Daniel de la Comp. de Jésus. Paris 1724, tome second.

(4) *Lib. De prædest. Sanct.* cap. VIII, n. 15.

Quæ attulimus ex Scripturis testimonia id abunde docent.

Ad 2, *Neg.* Etenim superius jam animadvertimus, duo ab adversariis permisceri, quæ sunt ob invicem distinguenda, *omnipotentis scilicet ac voluntatis divinæ vim et efficaciam ac vim et efficaciam gratiæ.* Divinæ omnipotentis ac voluntati, quidpiam absolute decernenti, nemo profecto est qui resistat aut resistere possit. Tot enim ac tanta eidem suppetunt adjumenta ad finem obtinendum, quem absolute intendit, ut impossibile sit talem finem Deum non assequi. Ast non idem dici potest de gratia, quam homo semper respicere potest, seu cui potest assensum denegare. Ideo Deus, juxta S. Augustinum, cum quempiam vult absolute convertere, eam gratiam se legit ac confert, cui per scientiam suam prævidet libere quidem, verumtamen certe eum assensurum. Nempe illum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Nec aliud evincunt objecta testimonia Scripturarum, quæ semper loquuntur de omnipotentia ac voluntate Dei, non autem de adjumentis seu de gratis, quibus utitur divina omnipotentia, aut quod idem est, divina voluntas ad conversionem, quam efficaciter vult, obtinendam. Ut igitur aliquid proficerent adversarii, deberent ostendere, Deum semper absolute velle aut conversionem aut mandatorum observantiam. Ast quomodo id poterant efficere, si in singulis fere sacrarum Scripturarum paginis Deus conqueritur de hominum malitia, resistantia, duritie, ob quas ejus voluntati obstant, ita ut flagella, ac punitionem æternam eis mitteret? Quæ quidem sunt totidem argumenta ineluctabilia ad evincendum, non semper Deum absolute quidpiam velle, ac propterea gratias hominibus conferre, quibus isti, si velint, oblucentur; alioquin aut Deus fingeret, nec serio hæc diceret, aut penas æternas intentaret hominibus, qui absque sua culpa deliquissent, quæ sunt absurda. Et hinc responsio patet ad singula adducta loca, quibus responderi debet, *Dist.* Verbum Dei facit quæcumque Deus vult, aut Dei voluntati nemo resistit, etc., cum Deus quidpiam absolute intendit aut decernit, et quidem per media idonea, *conc.*; si ea ratione nec intendat, nec velit, *neg.*

Ad 3, *Dist.* Omnis venit, qui audivit et didicit, id est, assensum præbuit, *conc.*; qui solum audivit, at non didicit seu assensum recusavit, *neg.* Plures enim sunt, qui audiunt, at non discunt, non ex defectu loquentis, sed audientium, qui nolunt intelligere ut bene agant (1). Quare Theophylactus illud didicit exponit, *credidit.* Eodem sensu loquitur S. Augustinus, nempe de gratia efficaci seu reduplicative sumpta, qui scholarum est sermo. Hinc *negamus consequ.* Si enim veræ ac internæ vocationi nemo resisteret, non dixisset Deus, Prov. I, 24: *Vocavi, et renuistis; aut is. LXV, 12: Pro eo quod vocavi, et non respondistis; locutus sum, et non audistis... et quæ nobis elegistis.*

(1) Ps. xxxv, 4.

Inst. 1° S. Augustinus de gratia efficaci exponit verba Christi, Joan. VI: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater... traxerit eum (1).* Ergo cum sine gratia efficaci nemo possit venire, patet, gratiam sufficientem nullam existere, quæ completam conferat agendi potentiam. 2° Etenim, si Deus miseretur, etiam volumus, ut idem Sanctus testatur (2). Ideo autem Deus alicujus miseretur impertiendo ei gratiam, quia vult eum salvare; divinæ autem voluntati salvandi hominem, juxta eundem nunquam resistitur; sic enim loquitur: *Volenti salvum facere nullum hominum resistit arbitrium (3).* Ergo.

Resp. ad 1, *Dist. cons.* Nemo potest efficaciter venire, nisi efficaciter trahatur seu ex præviso hominis consensu, *conc.*; nemo potest absolute seu simpliciter venire, nisi ita trahatur, *neg.* Ac propterea *nego sequelam.* Responsio patet ex superius dictis (4).

Ad 2, *Dist.* Si Deus ita misereatur, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat, *conc.*; secus, *neg.*

Ad 3, *Dist.* Divinæ voluntati salvandi hominem absolute juxta dicta, *conc.*; conditionatæ, *neg.* De hac enim conditionata voluntate sic loquitur idem Sanctus: *A quo interitu, hoc est, a penis sempiternis, Deus misericors volens homines liberare, si sibi ipsi non sint inimici, et non obstant misericordiam Creatoris sui (5).*

Obj. secunda. Hæc doctrina de gratia sufficienti pro præsentis hominis statu adversatur universæ theoriæ S. Augustini, quam ipse tradidit præsertim in *Libro de Corrupt. et grat.* Etenim S. Doctor in hoc libro 1° pro certo sumit, dari disparitatem inter gratiam status naturæ innocentis et statum naturæ lapsæ; ita ut in statu naturæ innocentis Deus contulerit gratiam sufficientem, quam homo respicere posset, prout reipsa eam respuit: in statu autem naturæ lapsæ conferat gratiam efficacem, seu longe validiorem, quam homo respicere nulla ratione valeat. 2° Hinc propterea duplex illud celebre adjutorium distinguit, quod recte vocaveris clavem ad intelligentiam doctrinæ S. Augustini aptissimam, imo unicam: *Ipsa adjutoria*, inquit, *distinguenda sunt. Aliud est adjutorium, sine quo aliquid non fit, et aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere; nec tu-*

(1) *Tract.* xxvi in Joan. n. 2 et seqq.

(2) *Ad Simp.* Lib. I, q. II, n. 12.

(3) *Lib. de corrupt. et grat.* cap. 14, n. 45.

(4) Ut luculentius pateat mens S. Doctoris, satis est afferre ejus verba ex loco nobis objecto. Sic porro loquitur, n. 4: *Noli te cogitare invitum trahi; trahitur animus et amore... Quomodo voluntate credo, si trahor? Ego dico: parum est voluntate, etiam voluptate traheris. Quid est trahi voluptate? Delectare in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui. Et paulo infra: Da amantem, et sentit quod dico. Da desiderantem, da esurientem, da in ista solitudine peregrinantem atque sitientem, et fontem æternæ patriæ suspirantem, da talem, et scit quid dicam. Si autem frigidus loquor, nescit quod loquor. Denique n. 7 concludit: Videte, quomodo trahit Pater: docendo delectat, non necessitatem imponendo.*

(5) *Lib. De catechiz. rudib.* cap. 25, n. 56.

men, cum adfuerint alimenta, fit ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adiutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit ut vivamus. At vera beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. Adiutorium est enim non solum, sine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur. Quapropter hoc adiutorium et quo fit est, et sine quo non fit... Primo itaque homini... datum est adiutorium perseverantiae, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero sanctis in regnum Dei per gratiam Dei praedestinati non tale adiutorium perseverantiae datur, sed tale ut eis perseverantia ipsa donetur... Ut ergo acciperet hoc donum Dei, id est, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare vel non perseverare in eius relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quae sine ullo fuerat constituta peccato, et nihil ex se ipso ab concupiscentiae impetu resistebat... Nunc vero, postea quam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas... Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanae, ut cum divina gratia indeclinabiliter et insuperabiliter ageretur (1). Ergo.

Resp. Neg. antec. Theoria enim S. Augustini est, gratia medicinali Salvatoris hominem lapsam et infirmum fuisse sanatum (2), restitutum ad pristinum statum, ex quo ceciderat (3), instauratam imaginem Dei, in qua conditi eramus (4), ut toties inculcat. Jam vero, adversariis fatentibus, primus homo seu homo innocens praeditus erat libertate indifferentiae, gratis polebat indifferentibus; ergo ex S. Augustini doctrina homo lapsus eadem libertate indifferentiae iisdemque gratis instructus sit necesse est.

Cum tamen homo innocens in absoluta naturae integritate existeret, ac plena propterea libertate frueretur ad bonum agendum, ac perseverandum in eo statu, in quo constitutus a Deo fuerat; ideo ipsi opus non erat ad actus salutares eliciendos nisi gratia illustrationis, qua ad hos actus excitaretur. Contra vero homo lapsus, ob amissam per peccatum illam integritatem ac naturae vigorem infirmus effectus est, et gravibus urgetur interioribus ac exterioribus tentationibus, quae maxime sibi sunt impedimento ad bonum cognitum volendum et amplectendum; sola proinde gratia illustrationis non recuperaret amissam illam libertatis plenitudinem, quam habuit homo integer. Ad hanc igitur integritatem recuperandam, restituendam ac restaurandam, seu ad adipiscendam illam plenitudinem libertatis necessaria praeterea eidem est gratia inspirationis seu fortitudinis, vigoris ac roboris, qua possit omnia interna ac externa impedimenta vincere ac superare. Hanc porro homini lapsio promeritus est Christus, et hanc gratiam sanitatis seu

(1) Cap. 12, n. 34, 37 et 38. Hic mire exultant Calvinus, Jansenius eorumque asseclae.

(2) De civ. Dei, lib. xiv, cap. 11, n. 2; Ea, inquit, quae vitiosa ac depravata fuerat (natura), sanata atque correctata.

(3) Retract. lib. 1, cap. 9, n. 2.

(4) Lib. De spir. et lit. cap. 27, n. 47. Alia vide apud Tricass. op. cit. part. II. sect. XXI.

voluntatis, ut vocant, quae gratia illustrationis longe firmior ac fortior est, vindicat et adstruit S. Augustinus adversus Pelagianos in lib. cit. Imo ulterius progreditur; disputans enim adversus monachos Adrumentinos totus in eo est, ut gratiam hanc sanitatis, qua instruitur homo lapsus per Christi merita, conferat et commendat praedestinationis gratia, qua praeditus erat homo innocens. Inter caetera porro discrimina et hoc recenset, quod gratia illa deditur primo homini solam perseverantiae possibilitatem seu potentiam; cum haec conferat et ipsam perseverantiam, ut patet in praedestinati, qui eam actu habuerunt; etsi magna intercedat disparitas inter conditionem hominis innocens et hominis lapsi relate ad facilitatem vel difficultatem perseverandi, ut ipse S. Doctor late prosequitur (1). Perperam tamen quisquam inferret, non dari hominibus lapsis aliam gratiam praeter efficacem, aut perseverantiam ipsam finalem, prout activa et passiva est. Nunquam talis mens fuit S. Augustini, ut constat ex omnibus locis, quae ex ipso adduximus, et longe pluribus, quae afferri possent. Si his addatur, quod alias non semel animadvertimus, hanc gratiae efficaciam ex praesentia Dei, quae ipsius omnipotentiam comitetur, repeti a S. Doctore, patet, totam male constructam corruiere adversariorum machinam (2). His praemissis ad intelligentiam S. Augustini:

Ad 1 prob. Dist. Pro certo sumit S. Augustinus, dari disparitatem inter gratiam hominis innocens ac lapsi, quod nempe illa fuerit illustrationis et haec praedestinationis.

(1) N. 38.

(2) Cfr. Tricassin. op. cit. part. II. sect. XXIII; tum in op. cui titulus: De praedestinatione ad gloriam, pag. 1, sect. IV, puncto I, ubi plura profert S. Augustini testimonia ad hoc evincendum. Cfr. etiam eundem auctorem De indifferentia, etc., part. II, sect. LV. Satis hic sit, luculentissimum testimonium adducere ex S. Doctore, inter innumera quae afferri possent, ut pateat, ipsum plenam ac perfectam agnovisse hominis lapsi electionem sub gratia. Sic enim loquitur, in Enar. in Ps. LI, exponens verba illa Dilexisti malitiam: Benignitas ante te; iniquitas ante te; compara et elige. Et infra ibid. loquens de lingua: Ante te, inquit, est aequitas, ante te est iniquitas, unam linguam habes, quo vis eam vertis: quare ergo potius ad iniquitatem, et non ad aequitatem?... Sicut eligis quo vescaris, sic elige, quid loquaris; praepone iniquitatem aequitati, et praepone malitiam benignitati, tu quidem praepone. Et inferius: Ecce, quo te teneas, ad id quod manet in aeternum. Nam ad senum et ad florem senis si te teneris, quoniam senum arescet, et flos decidet, destruet te Deus in finem (n. 10 et 12). Ubi evidenter omnimodam liberam electionem boni aut mali S. Doctor commendat, et propriam hominis determinationem ad unum eorum per haec verba: tu praepone et quo te teneas. Et rursus in Ps. xci, n. 5: Satanus, inquit, astutiam suadendi habet. Sed si Satanus loqueretur, et taceret Deus (scilicet non suadens contrarium per gratiam suam), haberes unde te excusares; modo aures tuae positae sunt inter momentem Deum et suggerentem serpentem. Quare huc flectuntur, et hinc avertuntur? Non cessat Satanus suadere malum; sed nec Deus cessat admonere bonum. Satanus autem non cogit invitum; in tua potestate est consentire aut non consentire, etc. Quid clarius pro libera electione sub gratia, quae respici possit?

terea inspirationis, conc.; quod illi resisti potuisset, isti vero non possit, neg.

Ad 2, Dist. Ita ut per adiutorium sine quo significet S. Doctor gratiam illustrationis et per adiutorium quo gratiam inspirationis, quae praedestinati tribuat ipsam actualem perseverantiam, conc.; gratiam in differentem et gratiam solum efficacem pro status diversitate, neg. Responsio patet ex dictis (1).

Obj. tertia. Pro quadam gratia pugnaverit S. Augustinus melius cognosci nequit quam ex doctrina Pelagianorum ac Semipelagianorum, adversus quos agebat. Atqui certum est, totam controversiam, quae inter hos et S. Augustinum agitata est, versatam fuisse in eo, quod isti sectarii contenderent, talem esse gratiam, quae hominibus in praesenti conditione conceditur, cui humana voluntas resistere posset aut obtemperare; S. vero Augustinus hanc sententiam velut haereticam insectaretur. 1° Etenim Pelagius admisit gratiam possibilitatis, cum qua scilicet homo possit bene agere; 2° hanc possibilitatem vocabat gratiam; ac 3° profitebatur eam a Deo gratuita tribui, 4° adiciebat praeterea per gratiam a Deo concessam hominem salutariter agere posse, dummodo veli eidem gratiae assentiri. 5° Attamen S. Augustinus ejusmodi gratiam constanter rejecit, eo quod

(1) De hoc celebri Augustini effato, quo tantopere gloriatur Jansenius, quasi primus illud vidisset, ac propterea illud passim appollat clavem, quae aperit, intelligentiam controversiae inter Pelagianos et S. Augustinum, quaeque patefacit discrimen inter gratiam sanitatis et medicinalis, etc. de celebri, inquam, hoc effato et Jansenii invento cfr. P. Dechamps, op. cit. De Haeresi Janseniana, lib. 1, qui est de Jansenio haereticorum plagiatario, diss. III, cap. 3; ubi ostendit, totum hoc inventum surripuisse Jansenium a Calvino, qui plus quam vices repetit hoc S. Augustini testimonium desumptum ex lib. de Corrupt. et grat. et inculcat plusquam tricies hoc discrimen inter gratiam naturae innocens et lapsae. Nobis satis sit adducere, quod hic haereticus scribit in Antidoto Conc. Trid. ad. sess. VI, cap. 4, edit. tert. pag. 278: In eo, inquit, hallucinantur (Tridentini Patres), quod motum nobis offerri somniantur, qui mediam electionem nobis relinquat. Denique in eo falluntur, quod nullum observant inter regenerationis gratiam, quae nunc misericordiae subvenit, et primam, quae Adae data fuerat, discrimen. Quod diligenter Augustinus exponit. Istam, inquit, gratiam non habuit primus homo, qui nunquam vellet esse malus. Tale quippe erat adiutorium, quod desereret cum vellet, et in quo permaneret si vellet, non quo fieret ut vellet; sed potentior est gratia in secundo Adam, qua fit etiam, ut velimus. Deinde profert Calvinus ibid. aliud argumentum Jansenio familiarissimum: Dico, inquit, aperte pugnare, quod hic pronunciant Tridentini Patres, cum illa Christi sententia: Quisquis audivit a Patre meo, venit ad me. Nam, ut prudenter animadvertit Augustinus, inde sequitur, nullum a Deo audire et discere, qui simul in Christum credat; motumque Spiritus Sancti sic esse efficacem, ut fides semper gignat. Constitunt autem hoc in hominis optione, ut Dei inspirationi, si vellet, auscultet. Attamen haec duo sunt praecipua Jansenii argumenta! Sed Calvinus nec ipse inventor est; fatetur enim ingenue se haec hausisse a Luthero. De sensu autem hujus duplicis adiutorii cfr. idem doctissimus auctor, lib. III, disp. III, cap. 15 et seqq. Cfr. praeterea P. Franc. Ant. Zachariae S. J. De adiutorio sine quo non et adiutorio quo vera germanaque notione dicitur, in ejusdem Thesauri theol. tom.

non fateretur Pelagius talem gratiam semper esse cum effectu conjunctam. Verum id luculentius patet ex systemate Semipelagianorum. 6° Isti enim agnoscebant necessitatem gratiae interioris ad initium fidei et bonorum operum; cum tamen contenderent, huic gratiae posse hominem libero voluntatis arbitrio resistere aut obtemperare, in eo steterunt haeretici, eosque S. Augustinus ut tales insectatus est. 7° Nam ex eodem Sancto patet, eos fassos fuisse, ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemque sufficere posse (1). 8° Cum vero fides sit opus bonum, hoc ipso patet, Semipelagianos ad ejus pariter initium gratiae necessitatem admisisse. 9° Sane Faustus et Vitalis, qui Semipelagiani erant, primas partes tribuebant gratiae in negotio salutis (2). 10° Gennadius et ipse Semipelagianus in Libro de ecclesiasticis dogmatibus aperte docet: Initium salutis nostrae Deo miserante nos habere. In quo igitur erravit? In eo quod subdit: Ut vero acquiescamus salutiferam inspirationi, nostrae est potestatis. Cum vero S. Augustinus hanc doctrinam ut haereticam repudiaverit, patet, quod propositum est, totam scilicet controversiam in ecstetisse, quod S. Augustinus nullam agnovit gratiam in praesenti statu quae non sit efficax, secus ac illi contenderent. Ergo.

Resp. Neg. min. Sed tota controversia in eo fuit, quod, cum Pelagiani inficerentur peccati originalis propagationem, nullam admittentem gratiam medicinalis necessitatem, qua voluntas infirma sanaretur ad bonum agendum et ad superanda salutis impedimenta sive interna sive externa. Hinc prius solam admiserunt gratiam creationis, quam et possibilitatis vocarunt, deinde gratiam legis ac doctrinae, tandem, ut nonnullis placet, etiam gratiam interioris illustrationis ad facilius operandum; at gratiam inspirationis seu medicinalis, quae sanaret voluntatem eamque roboraret, nunquam admiserunt; et pro hujus necessitate pugnavit S. Augustinus. Semipelagiani hujus quidem necessitatem admiserunt ad opera bona, non tamen ad initium fidei ac perseverantiam, ut suo loco docuimus; quare primas partes in negotio salutis sibi tribuebant; et hunc errorem insectatus est S. Augustinus. De gratiae autem efficacia nullam unquam cum illis controversiam habuit. Itaque

Ad 1 prob. Dist. Pelagius admisit gratiam possibilitatis, quae nempe in solo consisteret libero arbitrio, conc.; in gratia proprie dicta, nego, ut superius vidimus.

Ad 2, Dist. Vocabat gratiam ad illudendum Catholicis atque ad damnationem declinandam, conc.; vero ac proprie, neg.

Ad 3, Dist. Profitebatur, gratiam gratis concedi a Deo ut auctore naturae, conc.; ut auctore gratiae, neg.

Ad 4, Dist. Adjecit gratiam illustrationis, conc.; inspirationis sanantis voluntatem, neg.

(1) Lib. De praedest. SS. cap. 1, n. 2.

(2) Apud Jans. De haeresi pelag. lib. VII, cap. 3 et 7.

Ad 5. Neg. Hoc enim aperte falsum est, et a solis Calvinistis et Jansenianis excogitatum ad calumniam struendam adversus doctrinam catholicam (1).

Ad 6. Neg. Hæc siquidem est ipsa propositio Jansenii ut *falsa et hæretica* proscripserit, prout paulo ante ostendimus.

Ad 7. Dist. Dempla fide, quam meritis suis Semipelagiani adscribebant, aut saltem desideriis aut naturæ conatibus, *conc.*; etiam ad initium fidei, *neg.*

Ad 8. Dist. Ita tamen ut ejus initium Semipelagiani sibi tribuerent, *conc.*; secus, *neg.* Aliud enim est loqui de fide formali, aliud vero de vocatione ad hanc fidem, circa quam errabant Semipelagiani, ut pariter suo loco ostendimus.

Ad 9. Dist. Id est, Faustus, *trans.*; Vitalis, *subdist.* primas partes in negotio salutis tribuebat gratiæ illustrationis, ut Pelagiani, *conc.*; inspirationis sanantis infirmitatem per peccatum in voluntate contractam, *neg.* Sic enim Semipelagianorum errorem refert S. Prosper, scribens ad S. Augustinum (2). Imo et Augustinus ipse eos impugnans ait: *Hæc est illa Pelagianorum mala meritoque reprobata... sententia, qua dicunt gratiam Dei non ad singulos actus dari, sed libero arbitrio esse vel in lege atque doctrina* (3).

Ad 10. Neg. Gennadium inter Semipelagianos recensendum esse; quod si interdum ipsis plus quam par esset Gennadius indulset, ab eorum sententia recessit; nihilque in opere citato occurrit, quod Semipelagianismum sapiat. Quare loco cit. catholicam doctrinam expressit (4).

(1) Cfr. Tricassin. *De indifferenti*, etc. part. 1, sect. v, § 1.

(2) En ejus verba, quibus de Semipelagianorum errore edocet S. Augustinus: *Propositum autem vocantis gratiæ* (quæ est ad primam fidem) *in hoc omnino definiunt, quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per Sacramentum regenerationis assumere, et ad hoc salutis donum* (nempe initium) *omnes homines universaliter sive per naturalem, sive per scriptam legem, sive per Evangelicam prædicationem vocari* (scilicet per solam gratiam illustrationis et quidem extrinsecam seu objectivam), *ut et qui voluerint* (nempe per liberum arbitrium cum sola prædicta gratia illustrationis seu intellectus) *fiant filii Dei, et inexcusabiles sint qui fideles esse noluerint*, etc. Epist. præmissa lib. S. Aug. *De prædes.* SS. n. 4.

(3) Cfr. plura testimonia apud Tricass. op. cit. part. 1, sect. iii et seqq.

(4) Cfr. Maffei, *Hist. Theol.* lib. xvi, cap. 10, ubi Gennadium ostendit virum fuisse catholicum. Sane Gennadius scribit: *Manet, itaque ad quærendum salutem arbitrii libertas, sed admonente prius Deo et invitante ad salutem. Nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitante, venire.* Inter op. August. tom. viii, pag. 78, apud eundem Maff. loc. cit. Ipse Nat. Alex. *Diss.* iv, in *hist. eccl. sæc. v.* agens de libro Gennadii, ex quo objectum est testimonium, nempe *De dogmat. ecclesiast.* dicit eum catholicum esse et dogma ab Arausiana Synodo traditum in eo contineri, et a Gennadio jam respiciente fuisse editum et missum ad Pontificem Gelasium. Cfr. Meyer, *Hist. de Aux.* vol. ii, pag. 331. Circa S. Faustum Regiensem, de cujus orthodoxia a Norisio, Tillemontio aliisque dubitatum est, cfr. Stillingus, tom. vii, mensis Septembris, ad diem xxviii, ubi § viii et seqq. pag. 670 et seqq.

Obj. quarta. Gratia sufficiens est inutilis, pernicio-sa, ideoque Deo indigna. Ac 1° quidem inutilis est, cum ad operandum nihil inserviat; caret enim effectu. 2° Sed præterea est pernicio-sa, *qua nemo unquam, fatentibus etiam scholasticis, nisi majorem damnationem assecutus est* (1). 3° Sane nisi talis esset, posset peti a Deo; quod tamen nemo dicit. 4° Hinc Ecclesia semper petit gratiam efficacem. 5° Quorsum enim Deus eam daret, cum jam præviderit eam non nisi in perniciem esse cessuram? Indigna proinde Deo est. Ergo.

Resp. Dist. *antec.* In sensu Janseniano, *conc.*; in sensu catholico, *neg.*

Ad 1. prob. Dist. Ad operandum nihil inservit, et caret effectu ex culpa hominis, qui eam respicit, *conc.*; ex defectu sui, *neg.* Omnes enim ejusmodi difficultates, et si quæ sunt aliæ, laborant, ut Logici loquuntur, falso supposito; ex eo enim oriuntur, quod ponatur intrinsicè discrimen inter gratiam efficacem et gratiam sufficientem, quod tamen Ecclesia non docet. Si igitur gratia sufficiens nil aliud est nisi gratia rejecta, seu gratia quæ ex sola hominis malitia effectu suo caret, patet, nullam inde peti amplius posse difficultatem. Nihil enim ejusmodi gratiæ deest, quod requiratur ad effectum obtinendum, sola siquidem perversa hominis voluntas efficit, ut

prolixa dissertatione ipsum defendit ab omni erroris suspicionem. Quoniam vero de Gennadio et Fausto agitur, placet afferre iudicium, quod Gennadius tulit de libris Fausti, ut appareat utriusque orthodoxia: *Edidit quoque* (Faustus), *inquit, opus egregium De gratia Dei, qua salvamur, et libero humano mentis arbitrio, in quo salvamur. In quo opere docet, gratiam Dei semper et invitare et præcedere et juvare voluntatem nostram; et quidquid ipsa libertas arbitrii pro labore pietatis mercedis acquisierit, non esse proprium meritum, sed gratiæ donum.* Ita in *Catalogo illustrium viror.* inter opp. S. Hieronymi, edit. Rom. 1572, tom. ix, pag. 316. Hæc erant animadvertenda ad fraudem præcavendam Jansenii, qui ut facilius, hæreticam doctrinam suam tanquam catholicam obtundat, solet erroris postulare plures antiquos Scriptores catholicos ut evincat errorem Semipelagianorum in eo stitisse, quod vellent immunitatem a necessitate consistere sub gratia. Quidam minus cauti decepti sunt. Si Jansenistas audias, quotquot non admittunt sua paradoxa, totidem Pelagiani aut Semipelagiani sunt; hinc illæ querelæ, quod nulla hæresis adeo diffusa sit, nec tam-quin perseveraverit. Ita Grégoire, *Hist. des Sectes*, tom. n, *Nouveaux Pélagiens*, pag. 295: *Le Pélagianisme est l'erreur la plus répandue... l'erreur d'une foule de prétendus chrétiens qui, sans le professeur extérieur, comptent sur leurs forces naturelles pour opérer le bien. A cette erreur se rattachent toutes les défections qui, dans le cours des siècles, ont affligé l'Eglise* (exceptis Lutheranismis, Calvinismis et Jansenismis). Illum tamen recreat et consolatur, quod: *L'Italie eut toujours d'habiles défenseurs de la doctrine de S. Augustin sur les vérités de la grâce. Parmi les écrivains italiens qui, dans ces derniers temps, les ont soutenues, se distinguent Tamburini, Natali, Palmieri... l'archevêque Guadagnini.*

(1) Ita Jans. *De grat. Salvatoris*, lib. iii, cap. 5, ubi inquit: *Jam vero quid monstruosius proferri potest quam quoddam distinctum a ceteris adjutorii genus, quod nunquam ab initio lapsus humani generis usque ad iudicii diem, nullum in humana voluntate effectum habuit aut habiturum est?*

ea non producat effectum, ad quem expeditam ac plenam tribuit facultatem.

Ad 2. Neg. Nemo enim Catholicorum docet, quod ipsis assignit Jansenius. Hinc jure Alexander VIII hanc Synnichi propositionem confixit: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis quam pernicio-sa est, sic ut proinde merito possimus petere: a gratia sufficienti libera nos, Domine* (1).

Ad 3. Dist. Possit peti a Deo prout simpliciter gratia est, *conc.*; prout sufficiens est, seu reduplicative sumpta, *neg.* Esset enim, juxta dicta, petere a Deo resistantiam gratiæ, quam ipse confert.

Ad 4. Neg. Sed Ecclesia petit ac efflagitat in genere Dei gratiam ad bene agendum.

Ad 5. Resp. eadem ratione Deum largiri gratiam, quam prævidet in perniciem cessuram esse ei, qui pervicaciter ipsi resistit, qua tot bona etiam in ordine naturali misericorditer tot hominibus tribuit, etsi prævideat ea in musculam fore pedibus insipientium. Cum enim ipse ingenium, opes, valetudinem aliæque ejusmodi hominibus tribuit, profecto patefacit bonitatem suam, etsi prævideat ex recipientium malitia vertenda ea esse in injuriam munifici largitoris et in ruinam atque extremam eorum perniciem, qui illis ab usuri sunt. Resolvitur propterea hæc quæstio in alteram generalem de permissione mali moralis; de qua recolantur, quæ suo loco disputavimus (2).

## CAPUT V.

## DE GRATIÆ DISTRIBUTIONE.

Conjunctum sese invicem ea, quæ suo loco scripsimus de vera ac sinceravoluntate Dei salvandi omnes et singulos homines ac de morte Christi ex eodem affectu pro omnibus et singulis hominibus, et ea quæ nunc in questionem veniunt circa gratiæ divini distributionem; imo posterius hoc argumentum ab illo prior pendet. Nec enim Dei voluntas sterilis est; et, si ipse, ad hominum salutem, ipsam decrevit Christi mortem, dubiumne superesse potest, quin ob Christi merita velit omnibus ac singulis hominibus subsidia necessaria conferre, quibus isti salutem sibi comparare valeant? Hinc Jansenistæ qui cum Noyatoribus contendunt, non omnibus gratiam a Deo conferri necessariam ad salutem, hoc ipso negarunt, Deum sincere velle omnes omnino homines salvos fieri, et Christum pro omnibus prosum hominibus mortem obisse aut sanguinem suum fudisse; adeo arctus est nexus ac

(1) Cfr. Viva, *Damnatar. Thesium theologica Trutina*, ad Prop. vi inter damnatas ab Alex. viii. Paria huic damnatæ propositioni protulit Gerberonius, qui scribere ausus est: *Si diabolus posset gratiam dare, non aliam daret quam sufficientem, quia favet ipsius intentioni homines damnandi.* Unde potest appellari gratia damnationis. De Gerberonio ejusque libris cfr. *Le véritable esprit des nouveaux disciples de S. Augustin*, tom. iii, *Lettre d'un docteur de Sorbonne à un homme de qualité sur le procès fait par Mr. l'archevêque de Malines à Dom Gabriel Gerberon, moine bénédictin de la Congrég. de S. Maur*, pag. 1214 et seqq.

(2) De Deo, n. 138 et seqq.

dependentia alterius articuli ab altero. Quare, post ea quæ fusi in Tractatu de Deo disputavimus (1), supervacaneum videretur, hanc adnectere peculiarem disceptationem; cum tamen suis argumentis et adstructur ac impugnetur quod de gratiæ distributione traditur, cogimur proinde de ea, data opera, dissertere.

Ut autem ab ordine ac perspicuitate non digrediamur, dispescere debemus ea, quæ de fide sunt, ab iis, quæ eundem certitudinis gradum minime obtinent. Ex his porro, quæ dogma non attingunt, alia sunt quæ communi fere suffragio catholicis Theologis probantur, alia autem quæ privati doctores aut inficiantur aut saltem in dubium revocant, secus ac ferat catholice doctrinæ pia sententia, quæ non patitur Deum exhiberi gratiarum suarum avarum, qui reipsa avarus non est nisi animarum nostrarum (2). Itaque Jansenistæ contendunt, vel ipsis justis volentibus ac conantibus interdum deesse Dei gratiam, qua valeant Dei præcepta adimplere; multo magis id affirmant de peccatoribus fidelibus, præsertim vero de impiis illis, qui vulgo *obcæcati et indurati* audiunt, ac de infidelibus. Nonnulli Theologi cum iis consentiunt circa peccatores obduratos et obcæcatos, maxime vero quoad infideles; etsi cum ceteris teneant, non negari a Deo gratias peccatoribus communibus. Nos igitur totidem propositionibus primo de justis, deinde de peccatoribus, postea de obcæcatis et obduratis, denique de infidelibus disceptabimus.

Præmittimus vero, 1° hic non agi de distributione gratiæ efficacis, cum nemo sit, qui contendat hanc omnibus dari, sed solum de distributione gratiæ proximæ aut remote sufficientis, juxta notionem quam de ea præbuimus, quæ nempe veram, completam ac relate ad præsentem subjecti circumstantias bene operandi facultatem tribuat; 2° non agi de sola gratiæ oblatione, ut nonnulli minus accurate loquuntur aut etiam subdole, ut fucum faciant imperitis, sed de reali gratiæ collatione. Ille enim qui esurienti panem offerret, quem tamen ipse attingere nequiret, ei illu-

(1) Cfr. n. 460 et seqq.

(2) Ita passim S. Augustinus, qui Deum vocat *avarum salutis nostræ et animarum nostrarum*. Jam vero Deus profecto non esset avarus animarum, si earum aliquas relinqueret sine gratia sufficienti ad opera bona facienda, ad mala vitanda et ad consequendam vitam æternam, ut per se patet; siquidem proprium avarorum est, nihil prætermittere eorum, quæ necessaria sunt ad acquirendam pecuniam. Porro S. Augustinus ita Deum avarum exhibere, constat ex *Serm. xv.* apud Sirmundum, apud Maurinos vero *Serm. cxxv*, n. 8: *Parum est, inquit, Domino meo, avarus est, sed avaritia Dei salutis nostra est. Avarus est, nummos suos querit* (bona opera nostra), *imaginem suam colligit* (scilicet animas nostras, quæ ad ejus imaginem factæ sunt). *Dares, inquit, pecuniam numulariis, et ego veniens cum usuris exigerem.* Et *Serm. xxxvii* inter Sirmundianos, apud Maur. *ccclix*, n. 2: *Consolatur te non avarus Frater tuus* (Christus)... *Dixi eum non avarum, et forte invenio avarum. Avarus est; sed nos vult habere, nos vult acquirere. Pro nobis tantum pretium dedit se ipsum; nihil ad hoc pretium addi potest.* Enarr. in *Ps. xcix*, n. 40, scribit: *Avarus est Deus salutis nostræ.*